

Fler yrkesarbetare

Sverige behöver fler yrkesarbetare – här är förslagen!

Idag är jobbchanserna för gymnasialt yrkesutbildade väldigt goda. Framtidsutsikterna för yrkesarbetare kommer vara positiva många år framöver. Snickare, kock, undersköterska och elektriker är bara några exempel på jobb som det kommer att finnas stora behov av. Teknikskiftet, som en följd av den gröna omställningen, gör att efterfrågan på yrkesarbetare är hög även inom fordon och industrin. Samtidigt är det även stor brist på personal med vård- och omsorgsutbildning.

Men samtidigt som efterfrågan är stor på gymnasialt yrkesutbildade är andelen elever som läser på yrkesprogrammen alldeles för låg.

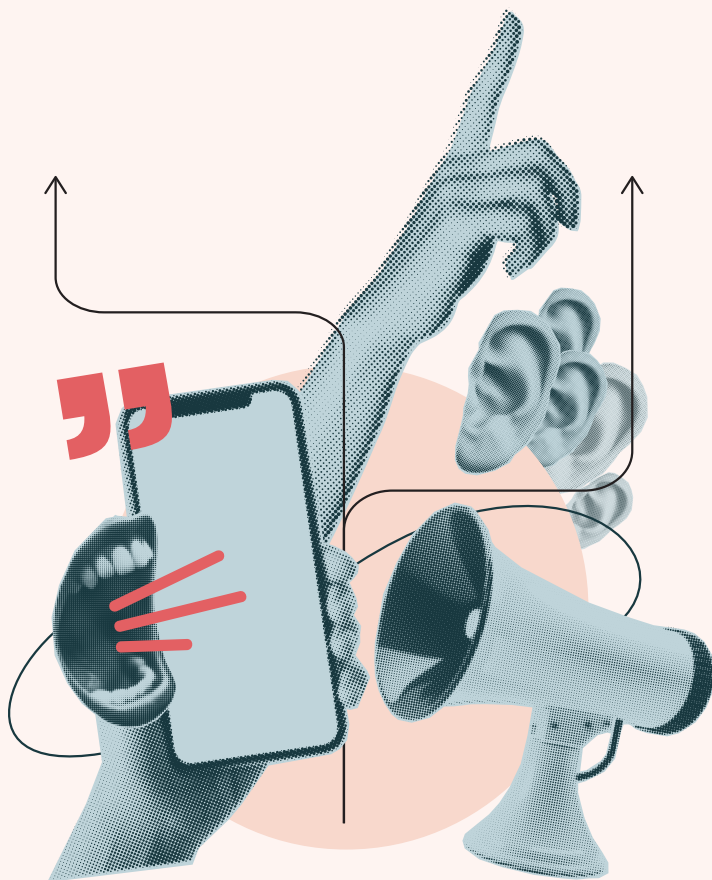
290 000

Utan ett trendbrott bedömer SCB att det kommer att saknas 290 000 gymnasialt yrkesutbildade 2035.

Om vi blickar framåt finns skäl att anta att efterfrågan på högskoleutbildade inom flera branscher kommer stagnera. Många av de arbetsmoment som högskoleutbildade jurister, kommunikatörer och ekonomer utför kan med hjälp av ny teknik utföras från andra länder. Och i vissa fall kan den mänskliga arbetsinsatsen helt rationaliseras bort med hjälp av artificiell intelligens.

Men de arbetsuppgifter som utförs av yrkesarbetare i Sverige behöver nästan alltid utföras på plats. Man kan inte ersätta undersköterskans omsorg med en dator. Inte heller går det att bygga en fabrik i Sverige med arbetskraft som befinner sig i ett annat land. LO-förbundens medlemmar får Sverige att funka och behövs på plats i Sverige – och de behöver fler kollegor.

Sverige behöver sjösätta ett brett program för fler yrkesarbetare.

1 Öka attraktiviteten för yrkesgymnasiet

Det viktigaste är helt gratis: Börja tala väl om yrkesprogrammen och berätta att möjligheterna med att skaffa sig en gymnasial yrkesutbildning är många, både på kort och lång sikt. Det leder till jobb. Det ger en tryggare anställning och högre lön än om man går ett högskoleförberedande program som man inte läser vidare efter. Sedan hösten 2023 ger yrkesprogrammen också möjlighet att studera vidare på högskolan och yrkeshögskolan i framtiden eftersom ämnena för högskolebehörighet nu ingår från start i yrkesprogrammen.

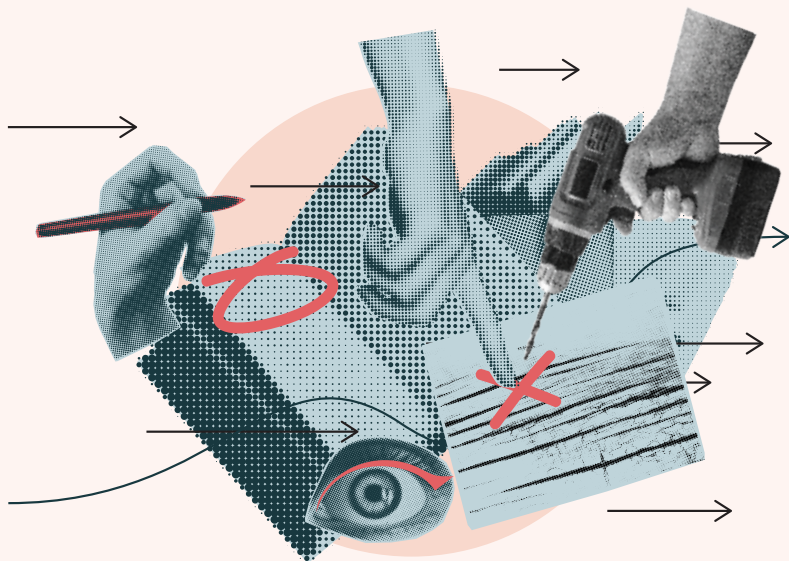
2 Förbättra arbetsvillkoren för yrkesarbetare

Idag är anställningsvillkoren för många yrkesarbetare otillfredsställande. Det handlar om lön och arbetsmiljö. Vill arbetsgivare få fler att bli yrkesarbetare behöver de göra sig och sina arbetsplatser mer attraktiva. Men det handlar också om andra villkor, inte minst arbetstid. Nästan hälften av kvinnorna inom LO-yrken arbetar deltid. Om näringslivet vill lösa sina rekryteringsproblem när det gäller yrkesarbetare så måste en ny och högre standard sättas på svensk arbetsmarknad. Heltid måste bli norm för alla yrkesarbetare.

3 Omskola fler till yrkesarbetare

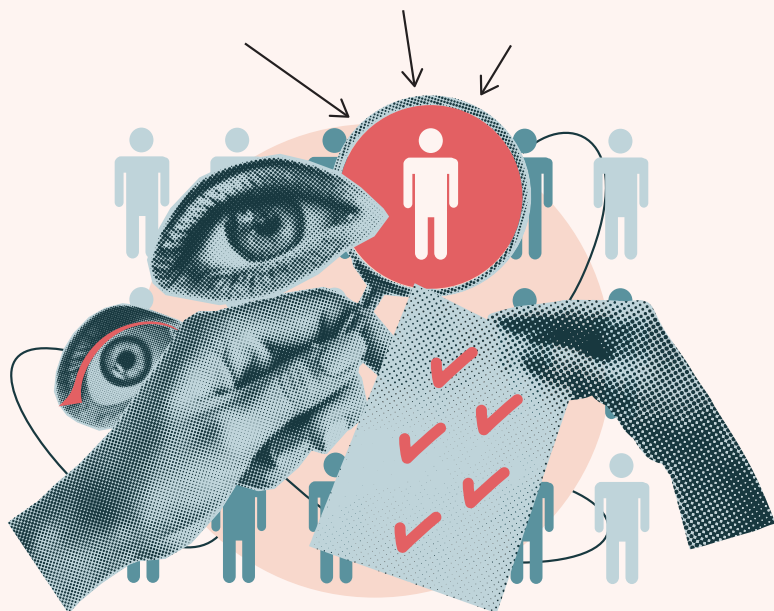
Regeringens yrkesvuxutredning presenterade i början på år 2024 är en möjlig pusselbit. I utredningen föreslås att vuxna som går en yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux ska kunna anställas som lärlingar under utbildningstiden. Rätt utformat och harmoniserat med svenska partsmodellen, kan det bidra

till att lösa delar av arbetsmarknadens behov av yrkesarbetare. Ökat inflytande och ansvar för arbetsmarknadens parter kan även göra yrkesutbildningarna mer attraktiva. Något som inte minst är viktigt för de yrkesutbildningar som har svårt att locka sökande.

4 Öka möjligheten till kompetensutveckling

Arbetsgivarna behöver ta ett större ansvar för motverka kompetensbristen. Alla anställda, oavsett anställningsform och avtalad arbetstid, ska erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling. Nyligen infördes omställningsstudiestödet som förhandlades fram av LO och andra parter på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestödet är en bra möjlighet för den som vill vidareutbilda sig i sitt yrke eller byta till något nytt. Stödet ger ett bidrag på upp till 80 procent av lönen. Utöver detta kan parternas omställningsorganisationer i vissa fall skjuta till ytterligare bidrag. Detta gör att det tidigare ekonomiska hindret att delta i vuxenutbildning i praktiken är undanröjt. Nästa steg som behövs i denna stora reform är att anpassa vuxenutbildningssystemet efter yrkesverksammas behov, inte minst när det gäller kortare utbildningar, deltids- och distansutbildningar.

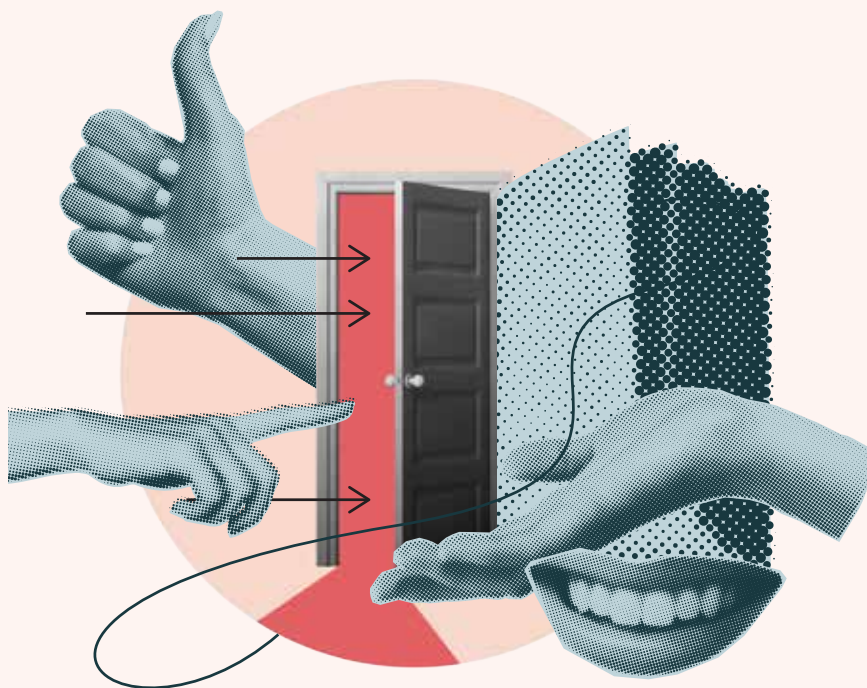

5 Ökad möjlighet till validering

Många som hunnit arbeta ett par år har en högre kompetens än vad deras formella utbildning visar. Det gäller särskilt arbetare. Det är viktigt att förvärvade kompetenser och yrkeskunnande från arbetet synliggörs och tas tillvara. Arbetsgivaren har ansvaret för kompetensutveckling och utbildning på arbetsplatsen. Därför är det rimligt att arbetsgivaren också tar ansvar för att validera de anställdas kunskaper. Samtidigt behöver samhället skapa bättre möjligheter för validering av kunskaperna hos dem som befinner sig utanför arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter har tillsammans tagit fram system för branschvalidering. Erfarenheterna visar att de som får sin kompetens validerad snabbare än andra kommer ut i arbetslivet. Fler behöver ges möjlighet att validera sina kompetenser och förmågor.

6 Etablera utrikes födda och långtidsarbetslösa

Sverige har en tudelad arbetsmarknad. Samtidigt som efterfrågan är god på välutbildade yrkesarbetare är det tufft för den som saknar de kompetenser och färdigheter som efterfrågas på svensk arbetsmarknad. Därför har LO tillsammans med Svenskt Näringsliv och Unionen utformat modellen med etableringsjobb, som kombinerar arbete och utbildning under högst två år. Anställda med etableringsjobb ska ges möjlighet att, på arbetstid och utan löneavdrag, delta i svenska för invandrare och andra kortare yrkesutbildningar. Skolverket har tillsammans med arbetsmarknadens parter i branscherna tagit fram yrkespaket som kan vara lämpliga för anställda inom etableringsjobb. Arbetsförmedlingen och kommunala huvudmän behöver samverka med arbetsmarknadens parter lokalt för att få in fler långtidsarbetslösa i etableringsjobb.

© Landsorganisationen i Sverige 2024

Omslag, illustration och grafisk form:

Pushing Buttons,

www.pushingbuttons.se

Tryck: Bantorget Grafiska AB,

Stockholm 2024

ISBN 978-91-566-3695-0

LO 24.28 500

Landsorganisationen i Sverige

